

Dossier
Claroscurs digitals

DUES DÉCADES AL WEB

La professió no ha parat de transformar-se
des de l'aparició de l'univers digital

L'any 1995, alguns mitjans de comunicació catalans van començar a experimentar amb aquell invent de Tim Berners-Lee. Des de llavors, l'univers digital no ha cessat de créixer i de transformar-se, i amb ell la professió periodística, tot i les reticències i la incomprensió inicial. Pioners i acadèmics reflexionen sobre els encerts i els errors d'Internet després de vint anys a la Xarxa.

TEXT NEREIDA CARRILLO
FOTOS DOSSIER VICENTE PRUNA

L'invent creat el 1989 pel científic Tim Berners-Lee va revolucionar el món i, de passada, també el periodisme. L'any 1995, els primers mitjans catalans, seguint l'estela d'*Infopista*—actual *Vilaweb*—, es varen abocar a la *world wide web*. Ara es compleixen dues dècades des que l'*Avui*, *El Periódico*, *La Vanguardia* i TV3 es van estrenar al web. Han estat vint anys en què la Xarxa ha passat de ser un tema de notícies per a *freaks* a formar part indissoluble de la vida de les persones. “Catalunya i els mitjans en català formen part del selecte grup de pioners a la Xarxa”, explica Josep Lluís Micó, catedràtic de Periodisme a la Universitat Ramon Llull. “Malauradament, —afegeix— el context no ha ajudat a mantenir l'efervescència pel que fa a la creativitat”.

Al començament, però, l'efervescència existia. Els experts reconeixen el paper pioner de Vicent Partal i els seus experiments a *El Temps* ja l'any 1993. “No vam ser visionaris, nosaltres jugàvem”, explica

CATALUNYA I ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ EN CATALÀ VAN FORMAR PART DEL SELECTE GRUP DE PIONERS A LA XARXA

Partal al seu despatx mentre ensenya la relíquia del paper amb les passes que havia de fer per connectar-se. Poc temps després Partal, juntament amb Assumpció Maresma, impulsà *Infopista*, l'embrió de l'actual *Vilaweb*, que va ser un directori de webs en català. “Acabava d'aparèixer Yahoo i ens va semblar que una idea era catalogar tot el que tenia relació amb Catalunya i els Països Catalans a la Xarxa”, explica. El primer diari català i de l'Estat a Internet va ser l'*Avui*, segons explica Micó a *Periodisme a la xarxa*. El rotatiu va estrenar web l'1 d'abril del 1995. Poc temps després ho farien *El Periódico*, *La Vanguardia* i Televisió de Catalunya. Els primers webs eren precaris en disseny, s'actualitzaven poc, no esprenien les potencialitats de la Xarxa i no sempre eren un reflex de criteris periodístics.

CONVENÇUTS I INCOMPRESOS

Els periodistes que es dedicaven al món digital eren pocs i incògnits. Ho rememora el periodista de *La Vanguardia*, Lluís Foix, al seu bloc, on descriu que eren vistos com gent “a la perifèria del periodisme”. Eren “la colla”, els “rarets que feiem Internet”, afirma Partal, qui explica que els que integraven aquella “colla” eren

ALS ANYS NORANTA, ELS PERIODISTES DIGITALS ESTAVEN CONVENÇUTS QUE ALLÒ ERA EL FUTUR, PERÒ NINGÚ ELS ENTENIA

ell, el mateix Foix, Txema Alegre, Cristina Ribas i Luis Ángel Fernández Hermana.

La periodista i professora de la Universitat Pompeu Fabra Sílvia Llombart, que va formar part dels organitzadors del Primer Congrés de la Publicació Electrònica, que es va celebrar el 1998 a la UPC, recorda com els periodistes digitals estaven “molt

convençuts que allò era el futur”, però ningú els entenia. Malgrat tot, els mitjans de comunicació es van anar connectant i el

ciberespai català va anar creixent, segons Micó, potenciat per les reivindicacions polítiques i culturals del país.

El periodisme local tampoc va ser-ne aliè. Llombart, que entre el 2000 i el 2006 va dirigir el desaparegut *LaMalla.net*, diari digital d'informació local impulsat per la Diputació de Barcelona, explica que

“EL DISCURS DE LA INTERACTIVITAT ÉS MOLT GRANDILOQUENT, PERÒ LA REALITAT ÉS BASTANT MÉS POBRA” Josep Lluís Micó

en aquell moment van apostar fort per “implicar” l'usuari i innovar. Sobre la situació actual dels mitjans locals a la Xarxa, reconeix que hi ha “molt esforç personal”,

si bé retreu a les administracions locals i a la Generalitat el poc suport que reben.

L'inici al web va ser molt intuïtiu. “Vam començar a les palpentes”, explica Txema Alegre, qui es va fer càrrec de *La Vanguardia* digital en els primers anys. I, afegeix.: “De seguida vam veure que la cosa no era pas ‘ser’ a Internet, sinó ‘ser algú’ a Inter-

net”. La dificultat era majúscula, sobretot perquè bona part de la societat catalana, als anys noranta, encara no estava connectada, ni tampoc

els mateixos periodistes. Al llibre *Internet a les redaccions*, Pere Masip assenyala aquesta paradoxa quan recorda que “mentre els mitjans oferien de manera gratuïta els seus productes als ciutadans, els mateixos professionals que els produïen no tenien pràcticament accés a la plataforma que ho feia possible”.

El 1996, els periodistes Víctor Clariana i Raquel Ballabriga van fer arribar a la direcció de TV3 una missiva en què sol·licitaven que l'equip d'informatius tingués almenys “un ordinador Pentium multimèdia, amb lector de CD-Rom i targeta d'entrada i sortida de vídeo, acompanyat d'un mòdem amb connexió XDSL i accés a Internet”.

Internet es va anar implantant progressivament a les redaccions, encara que el procés d'acceptació va ser més lent. “Internet ha estat el germà petit durant molt de temps i ho continua sent”, valora Llombart. “La reacció sempre ha sigut

molt de pànic i això ens va deixar força espai als digitals”, explica Partal. Els experts coincideixen a assenyalar que els errors periodístics

d'alguns professionals i mitjans —com ara no verificar o publicar rumors— han alimentat aquestes reticències i pors d'alguns professionals i mitjans. Tot i així, Alegre és

revelador. “Si el periodista o el mitjà perd el crèdit a la Xarxa, s’equivocarà qui cregui que és per culpa de la mateixa Xarxa”, admet aquest periodista.

REVOLUCIÓ 2.0

Després dels primers experiments, poc a poc els webs es van anar sofisticant, les millores tècniques van popularitzar el vídeo, els mitjans van invertir més i la Xarxa va viure una època d’eufòria que es va veure truncada amb l’esclat de la bombolla de les *puntcom*. Els mitjans de comunicació van començar a aprofitar tots aquells trets diferencials d’Internet: l’hipertext, el multimèdia i la interactivitat, que es potenciarà amb el web 2.0, un concepte que va ser popularitzat per Tim O’Reilly l’any 2004.

El web 2.0 va descriure un nou paradigma de la comunicació a la Xarxa basat en la interactivitat que durant aquells anys representen eines com els blocs, els co-

“INTERNET NO POT PAGAR L’ESTRUCTURA D’UN DIARI TRADICIONAL”

Vicent Partal

mentaris a les notícies, els xats, els fòrums i les enquestes i que, més endavant, capitalitzaran les xarxes socials i els dispositius mòbils.

Micó es mostra crític tant amb la participació com amb l’evolució de les narratives. Sobre la interactivitat, assegura: “El discurs és molt grandiloqüent, però la

realitat és bastant més pobre”. Pel que fa a les noves narratives, reconeix iniciatives innovadores, si bé poca aposta general: “Potser l’*snow fall* –reportatge multimèdia pioner fet el 2012 pel *New York Times*– segueix sent una promesa perquè no hi ha a les universitats catalanes professors suficientment preparats per formar els estudiants que haurien de fer els *snowfalls* catalans”.

Els anys del web 2.0 són també els de l’emergència d’un fenomen que alguns anomenen *periodisme ciutadà* i que altres prefereixen descriure com *contingut generat per usuaris*. Els atacs de l’11-S del 2001, el tsunami d’Indonèsia del 2004 i, més

Internet ha transformat bona part de les rutines en els mitjans de comunicació i ha obert nombrosos debats en la professió periodística.

PER SABER-NE MÉS

Hi ha una important oferta editorial que permet entendre molt millor les relacions entre l'univers digital i la professió periodística. Aquests són alguns dels llibres que aborden la qüestió.

BERNAL, Ana. (2014).

Herramientas digitales para periodistas. Barcelona: UOC editorial

COBO, Sílvia. (2012).

Internet para periodistas. Kit de supervivencia para la era digital. Barcelona: Editorial UOC.

DOMINGO, David. (2004).

Periodisme Digital a Catalunya: radiografia de 445 webs informatius. Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya.

MASIP, Pere. (2008).

Internet a les redaccions. Informació diària i rutines periodístiques. Barcelona: Trípodos.

MICÓ, Josep Lluís. (2006).

Periodisme a la Xarxa. Llenguatge nou d'un ofici vell. Vic: Eumo.

TASCÓN, Mario et altri (2012).

Escribir en internet. Guía para los nuevos medios y las redes sociales. Barcelona: Galaxia Gutenberg.

endavant, la primavera àrab han animat els ciutadans a informar des de les seves comunitats. “Una cosa és informar i una altra fer periodisme”, remarca Llombart, qui considera absurd el debat sobre si els blocaires o ciutadans poden ser competència dels professionals. En aquesta mateixa època, els atemptats de l'11-M van trasbalsar el país i la informació. “Vam entendre, llavors, que podíem competir periodísticament”, assegura Partal.

Van ser també els anys d'expansió a Internet de la televisió pública catalana, que

el 2001 crea la CCRTV Interactiva, extinta 10 anys després. El 2004, s'estrena TV3 a la carta que, en una dècada, supera els 163.000 vídeos. “No existia ni YouTube, que va néixer al cap d'un any”, explica Ferran Clavell, responsable d'Innovació

AMB L'ARRIBADA DE LES XARXES I ELS MÒBILS, ELS MITJANS VAN COMETRE ERRORS, COM ENVIAR PIULADES AUTOMATITZADES

i Future Media a Mitjans digitals de la CCMA. Clavell destaca el paper pioner de TV3 a Internet respecte a altres televisions i glossa els canvis en aquestes dues dècades: d'un web on “gairebé tot era estàtic i molt artesanal” i on es podrien trigar “vint minuts a publicar una notícia” a un conjunt de webs moderns, eficients i uns serveis adaptats també als mòbils, les tauletes, les xarxes socials i la televisió connectada. “Els usuaris s'han acostumat a tota una interactivitat. No els pots dir que la televisió és seure i mirar”, afirma Clavell.

NEGOCI PETIT, GRANS ESTRUCTURES

Els anys 2000, van ser també el de les provatures en el model de negoci. Del 2002 al 2005, *El País* experimenta amb una versió de pagament que li fa perdre el lideratge davant *El Mundo*. “Va ser un gran error donar en obert el diari —reconeix

EL FUTUR SEMBLA ANAR CAP A MITJANS PETITS, ESPECIALITZATS, AMB MOLTS FREELANCE I FEINA PRECÀRIA

Partal amb la perspectiva de dues dècades. Amb tot, era la manera fàcil de col·locar-se ràpid i impedir que aparegueren altres mitjans”.

Llegir les notícies digitals avui, però, continua sent de franc, malgrat fórmules com els murs de pagament, els continguts *premium* o micropagaments per l'hemeroteca o l'opinió. Micó i Partal coincideixen que

els números vermells afecten més els mitjans generalistes que els exclusivament digitals. “Internet no pot pagar l'estructura d'un diari tradicional”, afirma Partal, que critica la incapacitat d'aquests mitjans per “fer-se petits i competir amb ‘vilawebbs’”.

Partal indica com un altre dels errors del negoci és el conflicte d'identitats: diaris “seriosos” en cel·lulosa que s'aboquen al “sensacionalisme”

a Internet. “No entenen que és la mateixa marca i que allò important és la marca i no el producte”, afirma.

La segona meitat dels 2000 i els primers anys de la nova dècada, van venir marcats per l'impacte de les xarxes socials i els dispositius mòbils. Llombart afirma que els mitjans han comès errors com ara enviar piulades automatitzades. “De sobte, l'usuari era a Twitter i a Facebook, i els mitjans es van haver de ficar sense saber com ho havien de fer”, comenta aquesta docent. Micó augura que els pròxims anys els mitjans digitals catalans sabran adaptar-se millor als dispositius mòbils. Per al futur, aquest catedràtic també pronostica que els mitjans de comunicació catalans “perdran especificitats” i vaticina redaccions petites amb una “gran constel·lació de freelance i més feina precària”.

Malgrat aquesta reducció d'estructures, Partal advoca perquè es mantinguin les redaccions enteses com a espai de debat i veu en l'horitzó que els

mitjans s'especialitzin en “nínxols”. No s'atreveix a pronosticar si cristal·litzarà el fet que els robots escriguin articles, però segur que veurem noves revolucions com el web, les xarxes socials i els dispositius mòbils d'aquí a dues dècades. *Ç*